

освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво)». Ця форма атестації поєднує концертне виконання на музичному інструменті, що демонструє рівень виконавської підготовки, технічної майстерності, сформованості художньо-інтерпретаційних умінь, сценічної культури здобувача; іспит з диригування та іспит з «Теорії і методики музичної освіти».

Підсумуємо. Отже, можемо стверджувати, що на усіх етапах атестації виконавської підготовки здобувачів освіти окремим критерієм оцінювання виступає рівень опанування різножанрового репертуару, обов'язковою складовою якого є твори українських композиторів.

Список використаних джерел:

1. Гринчук, І. (2021). Фортепіанна музика українських композиторів: репертуарний та методичний аспекти. *Мистецтво та освіта*. 2 (100). 55–60. DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2021-2\(100\)-55-60](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2021-2(100)-55-60).
2. Гринчук, І. (2023). До проблеми дидактико-методичного наповнення фахових авторських курсів. *Мистецтво та освіта*. 1 (107). 53–58. DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1\(107\)-53-58](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1(107)-53-58).
3. Гринчук, І. (2023). Український фортепіанний виконавський і навчальний репертуар: регіональний аспект. *Молодь і ринок*. 11–12 (219–220). 100–105. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4624.2023.296997>.
4. Гринчук, І. (2025). Оволодіння навчальним виконавським репертуаром як проблема педагогічної екстраполяції. *Мистецтво та освіта*. 2 (116). 55–60. DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-2\(116\)-55-60](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-2(116)-55-60).
5. Гринчук І., Баньковський А., Овод Н., Спольська О. (2025). Модернізація фахових виконавських курсів: сучасні виклики. *Мистецтво як культурно-освітній бренд: проблеми і пріоритети розвитку*: збірник матеріалів II Міжнародного симпозіуму, присвяченого 150-річчю заснування Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича та 80-річчю заснування ЮНЕСКО (21–25 жовтня 2025 року м. Чернівці) / за заг. ред. І.І. Бойчук. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. С. 147–153.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.66>

Ярослав Новосад
м. Вінниця, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6484-9914>
e-mail: novoyaroslav@gmail.com

РОЛЬ ОРКЕСТРОВОГО ВИКОНАВСТВА У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ СУЧАСНОГО МУЗИКАНТА

Анотація. У роботі розглядається значення оркестрового виконавства як фундаментального етапу в процесі професійного розвитку сучасного музиканта. Особлива

увага звертається на сучасні виклики, оскільки гра в оркестровому колективі сприяє не лише формуванню необхідних професійних вмінь та навичок, а також виступає засобом розширення виконавського репертуару та інтелектуального збагачення особистості.

Ключові слова: оркестрове виконавство, мистецтвознавство, музична педагогіка.

Abstract. The work examines the importance of orchestral performance as a fundamental stage in the process of professional development of a modern musician. Particular attention is paid to modern challenges, since playing in an orchestral ensemble contributes not only to the formation of necessary professional skills and abilities, but also serves as a means of expanding the repertoire base and intellectual enrichment of the individual.

Keywords: orchestral performance, art history, music pedagogy.

В сучасному мистецькому світі важко уявити виконавця-інструменталіста, який би не мав досвіду гри в оркестровому колективі. Варто зазначити, що оскільки сольне виконавство зосереджено на демонстрації власної майстерності, яка включає в себе не лише віртуозність виконання, а й здатність до осмисленої інтерпретації художніх творів, в той час гра в оркестровому колективі потребує від виконавців адаптивності. Адже, оркестрова гра – це організм, де кожен з оркестрантів займає свою роль для створення гармонійного звучання. В умовах сучасності вміння працювати в оркестровому колективі є ключовою вимогою для випускників мистецьких факультетів закладів вищої освіти.

Питання гри в оркестровому колективі підіймається в роботах дослідників в галузі музикознавства та педагогіки. Зокрема варто відзначити роботи Ю. Юцевича, С. Коробецької та ін.. Зокрема, О. Ільченко, М. Малахова, Т. Пляченко та ін.. досліджували різні аспекти оркестрового колективу. Про зростання дослідницького інтересу до особливостей функціонування тембру в оркестровому колективі свідчать роботи таких авторів як В. Апатський, В. Громченко, О. Жарков, Г. Савченко та ін..

Як зазначає О. Ільченко, «оркестрове виконавство є одним із найдосконаліших і найефективніших засобів репродукції творів музичного мистецтва». На думку науковця, «воно сформувалося під впливом значної кількості історико-еволюційних і соціально-художніх факторів, які відбивають об'єктивний процес поступального розвитку цивілізації, художньої і духовної культури, формування художнього мислення, удосконалення видів, форм і засобів музичного виконавства» (Ільченко, 1996, с. 1).

На відміну від сольного виконавства, де виконавець виступає інтерпретатором музичного твору та має повну свободу в рамках жанру та стилю, гра в оркестровому колективі потребує підпорядкованості загальному задуму диригента. В даному випадку це стосується не лише передачі художнього задуму музичного твору, а й підлаштування під загальне оркестрове звучання, інтонаційну та ритмічну точність а також темброве забарвлення музичного інструменту. Одним з найбільш важливих елементів успішного виконання в оркестровому колективі є інтонаційна чистота, оскільки партія завжди має своє місце в вертикалі, це може бути як унісон так і певний звук акорду. «Темброво-оркестрове інтонування є

комплексною категорією, що охоплює важливі аспекти виконавської та педагогічної діяльності. Підготовка бакалаврів музичного мистецтва безпосередньо пов'язана з оркестровою діяльністю, а значить із темброво-оркестровим інтонуванням (Новосадов, 2024, с. 123). На думку Я. Новосадова «робота над музичною композицією обумовлена специфікою його відтворення, формою, засобами музичної виразності. Виконавець оперує узагальненими образами, користується усталеними процесами, що притаманні відповідній музичній композиції» (там само). Не менш важливим елементом оркестрового виконавства є вміння миттєво адаптувати тембр власного музичного інструменту не лише під звучання сусідніх інструментів, а також вміння змінювати тембральне забарвлення інструменту відносно жанру та стилю виконуваного твору. Цінною у питанні музичного тембру є робота С. Шипа «Музична форма від звуку до стилю». Зокрема, розмірковуючи про тембр, автор аналізує його зв'язок з обертонами: «якщо у звуку вирізняються низькі обертони, то тембр має щільний, густий, темнуватий відтінок. Якщо ж у частотному спектрі домінують обертони верхнього регістру, то звук при тій же основній частоті набирає світлого й водночас яскравого тембрового забарвлення» (Шип, 1998, с. 47).

Оркестровий колектив є складною системою, важливу роль в якій відіграє керівник оркестрового колективу. Задача кожного оркестранта вміти прочитати диригентський жест, а також зреагувати на агогічні та динамічні зміни без слів, що є надзвичайно важливим для будь-якого живого виступу.

Гра в оркестровому колективі дозволяє учаснику оркестру ознайомитись з кращими світовими музичними зразками під епохи бароко до складних партитур сучасних композиторів. Це не лише розширює репертуар кожного виконавця, а й надає можливість зрозуміти як змінювалась фактура, гармонія, виконавський стиль крізь призму століть. «Композиторська поетика сучасності представлена широкою жанрово-стильовою палітрою, і пов'язана з авторськими втіленнями у музичному мистецтві. Така ситуація потребує чіткого розуміння жанрово-стильових особливостей, маркерів композиторського доробку, авторської мови як ХХІ ст., так і досягнень минулих епох» (Новосадова, 2024, с. 3).

Отже, у сучасному мистецькому середовищі гра в оркестровому колективі формує різносторонньо розвиненого музиканта, що володіє не лише технічними навичками, а й є інтелектуально розвинутою особистістю, що здатна до творчої співпраці. «Оркестровий колектив» є не лише допоміжною навчальною дисципліною, а виступає важливою базою професійного сучасного виконавця.

Список використаних джерел:

1. Ільченко, О. (1996). Художні основи аматорського народно-оркестрового виконавства. [Автореф. дис. ... д-ра мист-ва]. Київ.
2. Новосадов Я. (2024). Темброво-оркестрове інтонування як категорія мистецької освіти. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання*, 3, 121-127.

3. Новосадова А.(2024). Жанрово-стильова парадигма як музикознавчо-педагогічна проблема. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*, 31, 3-8.
4. Шип, С. (1998). *Музична форма від звуку до стилю: навчальний посібник*. Київ: Заповіт.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.67>

Софія Слободянюк
м. Вінниця, Україна
sslobod02@gmail.com

Науковий керівник: Анна Новосадова

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В ХХІ СТОЛІТТІ

Анотація. У статті розглянуто особливості розвитку музичної освіти в ХХІ столітті. Проаналізовано основні тенденції її модернізації, зокрема використання новітніх технологій, інтеграцію традиційних і сучасних методів навчання, а також значення музичного мистецтва у формуванні творчої особистості. Наголошено на ролі музичної освіти у збереженні культурної спадщини та розвитку духовних цінностей молодого покоління.

Ключові слова: музична освіта, музичне мистецтво, творчий розвиток, сучасні технології, педагогіка мистецтва.

Abstract. The article examines the development of music education in modern society. The main trends of its modernization are analyzed, including the use of modern technologies, the integration of traditional and innovative teaching methods, and the importance of music education in the formation of a creative personality. The role of music education in preserving cultural heritage and developing the spiritual values of the younger generation is emphasized.

Keywords: music education, musical art, creative development, modern technologies, pedagogy of art.

У сучасному суспільстві музична освіта відіграє важливу роль для духовного та культурного розвитку особистості. Зокрема, вона сприяє розвитку її естетичного смаку, емоційної чутливості. «Сучасна мистецька освіта має на меті не лише технічну підготовку виконавців гри на музичних інструментах, а й формування художнього мислення» (Новосадов, 2024, с. 125). Зауважимо, що також значні зміни, що спостерігаються у мистецькій освіті пов'язані з розвитком інформаційних технологій, оновленням методів навчання та інтеграцією різних видів мистецтва. Тому особливо актуальним є питання вдосконалення змісту та форм музичної освіти.

Проблеми розвитку музичної освіти досліджували багато українських і зарубіжних науковців. Серед них – О. Рудницька, Л. Масол, О. Ростовський, А. Козир, Н. Мозгальова, О. Щолокова, О. Реброва та ін.. У своїх працях вони розглядали особливості музично-педагогічної діяльності, методи розвитку

творчих здібностей учнів та значення музичного мистецтва у вихованні особистості.

Метою статті є розкриття основних тенденцій розвитку музичної освіти в сучасних умовах.

Сучасна музична освіта характеризується поєднанням традиційних педагогічних підходів із новими освітніми технологіями. Важливу роль відіграє використання мультимедійних засобів, онлайн-платформ, цифрових інструментів та електронних музичних програм. Залучення інформаційних технологій в освітній процес дозволяє зробити його більш доступним, ефективним, цікавим.

Важливою тенденцією розвитку музичної освіти ХХІ століття є розвиток творчих здібностей здобувачів. Зауважимо, що у процесі навчання вони засвоюють теоретичні знання, опанують практичні навички. Серед практичних видів діяльності варто виділити спів, гру на музичних інструментах, створення власних музичних композицій, імпровізація. Вважаємо, що саме практична діяльність сприяє розвитку творчого мислення, самовираження здобувачів освіти.

Важливим тенденцією розвитку музичної освіти є також збереження та популяризації національної музичної культури. Вивчення народної музики, традиційних пісень і творів українських композиторів сприяє формуванню національної свідомості та поваги до культурної спадщини. «Розуміння жанру та стилю є одним із базових навиків здобувачів мистецької освіти, необхідних для передачі художнього змісту, орієнтації студента в історико-культурній ситуації, головних аспектах композиторської творчості, прояві своєї особистості. Адже, у професійній підготовці майбутні учителі мають оволодіти виконавською майстерністю музичних творів, розумінням художньої ідеї композицій, знаннями музичнотеоретичних дисциплін, комплексом педагогічних умінь і знань» (Новосадова, 2024, с. 5).

Зауважимо, що сучасна музична освіта спрямована на формування всебічно розвиненої особистості. Музика допомагає розвивати емоційну сферу у, комунікативні навички та здатність до творчої співпраці. Саме тому музичне мистецтво займає важливе місце у системі освіти.

Отже, розвиток музичної освіти сьогодні характеризується активним впровадженням інноваційних технологій, оновленням методів навчання та посилення ролі творчої діяльності учнів. Музична освіта сприяє формуванню духовно багатой, творчої особистості та відіграє важливу роль у збереженні національної культурної спадщини.

Список використаних джерел:

1. Масол, Л. (2006). Методика навчання мистецтва у початковій школі : посіб. для вчителів. Харків: Веста, вид-во «Ранок».
2. Ростовський, О. (2001). Методика викладання музики у початковій школі. Київ. Навчальна книга.